

חלל/חסום

מנאר זועבי
אורלי סבר
דן רייזנר
שמואל פאר
לי רמון
סאהר מיעארי
אבי איפרון
נטי שטיע עפר

חלל/חסום - תערוכת פיסול
אפריל - מאי 2008

אוצרות הפקה ועיצוב: דרורה דקל
צילומים: דרורה דקל
דפוס: אומן
במימכת מנהל תוכנת משרד התרבות והמורשת
השפוטט

תודות

לאמנים שאצרו עבודות במיוחד לחלל
 "המורה" המובילה לגלריה
 לעידית עמית ממנהל תוכנת על תמיכתה
 ועידודיה
 לכא"ן - תעשיות כברי בע"מ על התמיכה
 הכלכלית בגלריה ובמיוחד בשנת השלישים
 לליזמה.
 לששה שפר על העריכה הלשונית.
 לחברי כברי, שבלעדיהם לא הייתה לנו גלריה.

קיבוץ כברי מיקוד 25120, טל. 04-9952252, פקס. 04-9952626, נייד: 052-8011252, E-MAIL: DRORAD@CABRI.ORG.IL, שישי וערבי חג 19:30-21:00, שבת וחג 13:00-15:00 ובתאום טלפוני

מנהרה/פסאזי/דרך למשוטט הזר/מעבר מוכר לתושבי המקום.

”המנהרה” בכברי מובילה למבני ציבור, (משרדים, תאי-דואר, מחסן תרבות, ספריה, גלריה, אולם מופעים, מדרגות עליה למועדון ולחדר האוכל, יציאה לצד צפון, דרום ומערב).

וולטר בנימין, במסה ”יצירת אמנות בעידן השעתוק הטכני”, טען כי הארכיטקטורה נחווית תוך כדי מה שהוא מכנה ”מצב של הסחת הדעת” והופכת למעשה לבלתי נראית על ידי השימוש היומיומי. על כן בקושי מותירה רישום ביזרון, לפחות מבחינה ויזואלית.

בחרתי להציב ב”מנהרה” תערוכת עבודות שעוסקת בחלל חסום. חלל שישבש את שגרת היומיום ויעורר את העובר ושב להתבוננות מחודשת ביזרה המוכרת הקרובה והרחוקה. כברי - גבעה אל מול הים ואל מול הרי הלבנון. גבול, מקלטים, חדרי ביטחון, חללים חסומים והפרעות בזרימת החיים. לרגל

שנת הששים למדינה ולנכבה ושלושים שנים לקיומה של הגלריה בכברי, מתקיימת התערוכה **חלל/חסום** תחת כותרת העל "נלבישך שלמת בטון ומלט", שם שניתן ליוזמת הגלריות הקיבוציות ליצירת אשכול תערוכות בנושא.

האתוס ההירואי של הפרויקט הישראלי - הקמת המדינה, הוא מחוספס, גברי, צברי, לוחמני, מהפכני. אתוס שהתעלם כחלק ממאבקו הקיומי מהנוכחות הערבית במדינה. בחרתי להתיחס למורכבות המרחב הישראלי של בטון ומלט.

ב”מנהרה” המובילה לגלריה ובתוכה מוצבות עבודותיהם של שמונה אמנים שבחרו ליצור מהמקום הפרטי את התייחסותם למקום החסום.

האמן מייק קלי מדבר בפרויקטים האדריכליים שלו על “בלוקים שכוחים”, “מלאים”, “בלתי נגישים”, כאל חלל מודחק. במודלים שלו הוא יוצר מעין מפות של הסחת דעת שכזו, המעוררת במודע את הלא מודע כדי לבנות חוויה מנוגדת של ארכיטקטורה. המרחב, שלבש במודל שלו צורה ממשית

והפך ל”חלל חסום”אינו בהכרח המקבילה הממשית של חלל אמיתי שנראה בעבר... זיכרון ממסך, שפריד הגדיר כזכר ערכי בכך שהוא מייצג ביזרון רשמים ומחשבות מזמן מאוחר יותר כאלה שתוכנם קשור ברשמים ומחשבות של עצמנו בזיקות סמליות ואחרות.

במסתו של פרויד משנת 1919, “המאיום” (the uncanny), הוא מדבר על מבנה אשר מבין את היחסים בין מה שהוא “ביתי” (heimlich בגרמנית) ומה שהוא זר, “לא ביתי” או “מאויס” (unheimlich בגרמנית). כפונקציה של חזרתו של המודחק, חזרתו של משהו שהיה בעבר ביתי ומוכר אך הודחק, וכעת הוא שב במסווה לא מוכר, ולכן מאויס.

הצבת הבית על העץ של **אורלי סבר** (בת כברי,דור שלישי ליוצרים במקום), שנבנה בשיתוף פעולה רעיוני ותכנוני עם אביה עודד סבר, מעלה הרהורים לגבי “המאויס” ו”הביתי” בעבודתה.

הבית מופיע גם בעבודתה של **לי רמון**, שהציבה מבנה דמוי

מזבח/קבר, המכיל ייצוג סמלי סכמאתי של בית מבטון, ההצבה מחלקת את קרני האור החודרים לאפלה לשני מסלולים ומשבשת את הצפייה. הבית האטום של רימון עובר לרשות הציבור, וכמו עגל הזהב הופך לקורבן בעיני המתבונן. בעבודתו של **שמואל פאר**, מסומן ברישום קווי מתכתי חלל חדר בבית. החדר “מתעלק” על החלון המוסתר במבנה האחורי־צפוני של הגלריה, מיקום שמחייב את המתהלך במעבר להיתקל במציאות שיש בה געגוע לבלתי ניתן למימוש שנשקף מן החלון המדומיין.

הסירה/בית שיצק בבטון **סאהר מיעארי** היא העתק של הסירה המשפחתית ששימשה בעבר לדייג (לפני הפנוי שעברו בשנות ה־70 חלק מתושבי העיר העתיקה בעכו למכר). הסירה מוצבת כיום כמונומנט זיכרון ליד בית הוריו של מיעארי. הסירה בכברי מוצבת אל מול הים כשהיא תקועה בין דלתות הכניסה המערבית של ה”מנהרה” וחוסמת במצבה המסורס את המעבר.

נטי שמיע־עפר מאלצת את הבאים לתאי הדואר לבחור במסלול לא מוכר בו ניצב מולם עמוד רחב עשוי מבלטות טרצו (בלטות ישראליות) קשורות באזיקונים, ולוח מודעות בו מודיעה המועצה האזורית על פעילותה. על הלוח תקוע תריס (תריסול ישראלי), תפור/רקום, בלתי ניתן להזזה ומסתיר את המודעות. שמיע מבטאה דיבור אירוני על הציבורי והפרטי ומטעינה את החלל במשמעויות נוספות.

מנאר זועבי, חסמה את אפשרות הכניסה לאחד החללים. הדלת הפכה לחומה נבחרת, חוטי צמר (שמוכרים מעבודותיה הקודמות) נמתחו כסורגים וקבעו מציאות חדשה, נשלטת על ידי כוח של פולשת זרה, אישה, שחדרה למקום. קווי הרישום שיצרו החוטים מונגים על מיתרי המחשבות של הצופה.

אבי איפרגן גידל וגידול שנדבק לפתח חלל הגלריה, מבנה שהוא העתק זהה למבנה הקיים של הגלריה ומחייב את הבאים לעבור דרכו. הגלריה כמייצגת סמכות והכרה, כוח והעדפה, נאלצת להתמודד עם חסימה מפתיעה שעומדת אל מול

החסימות שהיא יוצרת מעצם פעילותה. גלריית האם נאלצת להכיל את גלריית הבת להניק ולהעניק כדי להמשיך בפעילותה. החסימה של **דן רייזנר** מוצבת בכניסה הדרומית ל”מנהרה”, זו חסימה שגורמת להרהור, למחשבות פילוסופיות על מחסומים פנימיים ועל דרכי ההתבוננות שלנו במצבים קיומיים. המצב המדיטטיבי של הראש המונח על ערמת שקים חוסמים בין הפסל של יחיאל שמי והמבט אל הים, אל העץ ירוק העד, אל השביל המתפתל והאוויר הצח. מותירים את העבודה במקום שבו מושג החלל החסום, מתקיים כבחירה מנטאלית בין להיות ללא להיות.

בתערוכה, פתחי האור מצפון ומדרום הופכים למטאמורה על האופטימיות של המבט, ועל רבגוניותו בחיינו. החסימות הם קווים, “הגבולות הם קווים, מיליוני אנשים מתו בגלל הקווים האלה, אלפי אנשים מתו משום שלא הצליחו לחצות אותם...”. (ג'ורג' פרק, חלל וכי: מבחר מרחבים).

[עמוד/מעטפת: מרחב מקולף; עפעפי החלון תפורים ומהודקים]

נטי שמיע- עמבר

2008, נטי שמיע-עפר, ר

אורלי עמבר

הפנטזיה שלי היא שאבא שלי יבנה לי בית.
בית-על-העץ שאף פעם לא נבנה.
בשיחה עימו על התערוכה בכברי, הסתבר שלכל האחים שלי
הוא בנה בית
ורק לי לא...

כשדרורה דברה איתי על תערוכה בכברי מיד חשבתי שאני רוצה
להתייחס בעבודה שלי לתחושות המורכבות שיש לי כלפי כברי.
כברי הייתה בשבילי בית, הרי זה המקום בו גדלתי, זה המקום
שכשהייתי ילדה אמר היה להוות בית בשבילי באופנים מסוימים.
אך זה גם המקום שאני כאדם בוגר מסרבת בכל תוקף לראות
בו בית.

יכול להיות שסירוב זה נובע מהתחושה שכברי כמקום - השבילים,
הבתים, הדשאים, הפסלים והפינויות - הם אכן סביבה מוכרת,
טעונה ונדושה בזיכרונות ילדות והתבגרות, אך אין מקום אחד
מסוים אליו אני יכולה להתייחס כבית, כמקום שהיה שלי, כמקום
שהוא פרטי.

רוב שנות הילדות שלי גדלתי בכיתה, כלומר, בלינה משותפת:
כך, שבת הורי לא היה המקום בו ביליתי את רוב זמני.
מתוך כל הכיתות ומגרשי המשחקים-נשארתי בחוץ...
ולכן, זו גם ההתייחסות שלי לתערוכה "חלל חסום": כברי, הבית
שבו גדלתי, הוא חלל שלא הצלחתי לחדור דרכו ולהיכנס פנימה...

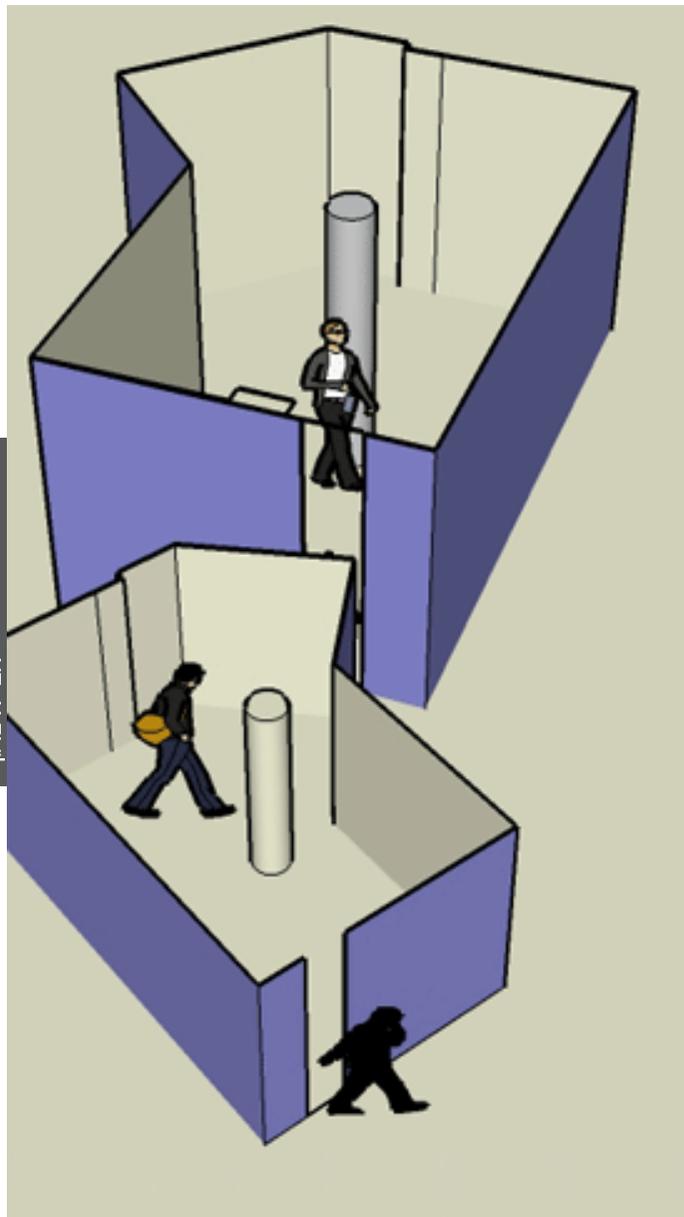
אני מתייחסת לבית כמקום אינטימי ופרטי, ולכן ראיתי בתערוכה
זו הזדמנות לממש פנטזיה ילדותית ישנה- שאבא שלי יבנה לי
בית שיהיה רק שלי!

בית-על-העץ בתוך הגלריה - כמה סתום!
למעשה, זהו רק רעיון, או שאולי באמת אעבור לגור בגלריה?
בבית? לפחות לזמן התערוכה?

כשדברתי עם אבא שלי על משמעות המושג בית בשבילי, הוא
הפתיע אותי בכך שהתייחס למושג זה ההיפך ממני- הוא רואה
בבית את הסביבה המוכרת החיצונית אליה הוא רגיל ובה הוא
גדל וחי את היוםיומו שלו. מעבר לכך יש גם יחס אישי לחפצים
אישיים שמעוררים זיכרון של בית הוריו- כיסא הנדנדה שהיה
שייך להם וקופסת ממתקים ישנה.

אבא התייחס במיוחד לצלו של הר הגלבוע שם גדל, כזיכרון פנימי
לבית. השעה בה הצל יורד ומחשיך את הכול. החיים בצל ההר...
אחת המחשבות סביב העבודה היא להכניס את הצל הזה כאלמנט
דומיננטי בגלריה - אם יהיה זה צלו של ההר או צלו של הבית,
זאת נראה בסוף.

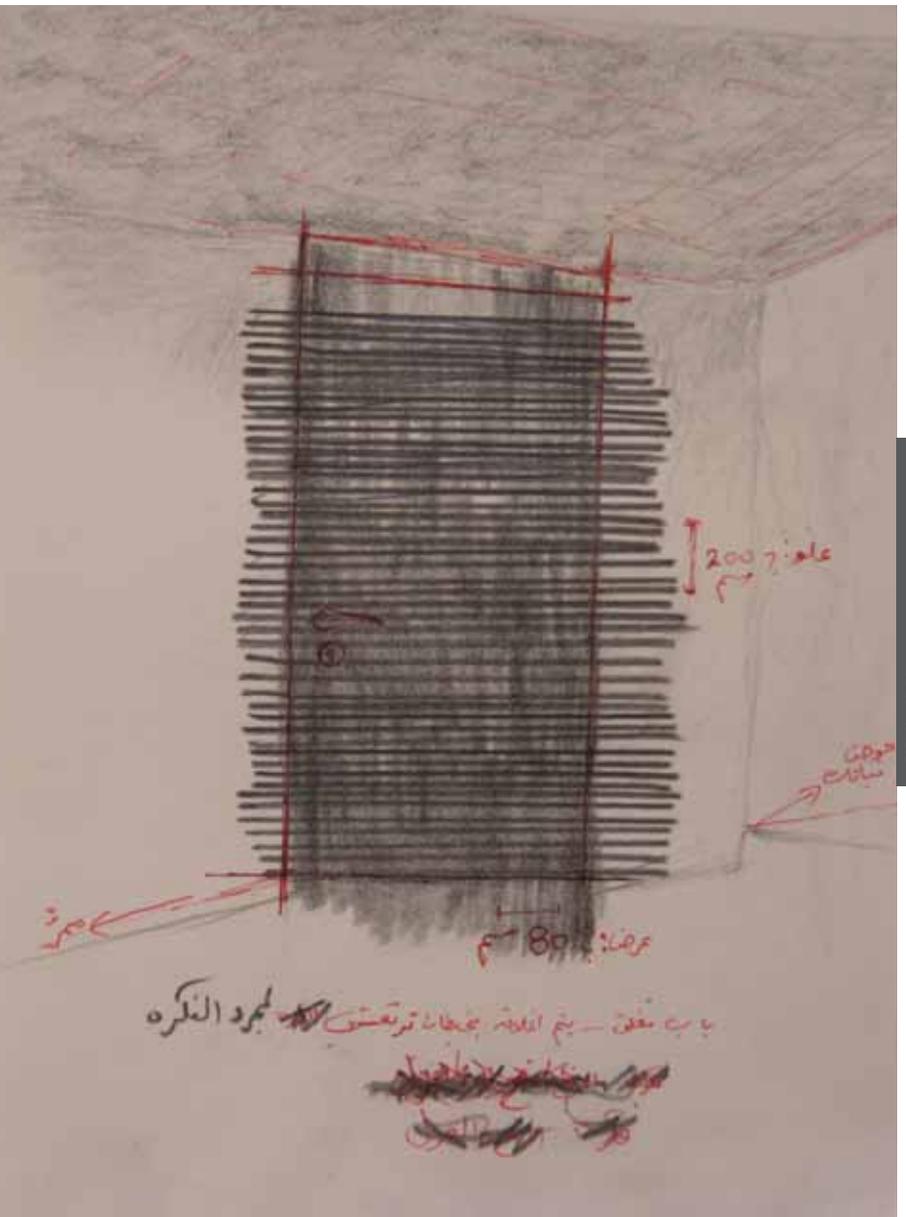
החלל נחסם על ידי עצמו The space blocks by itself

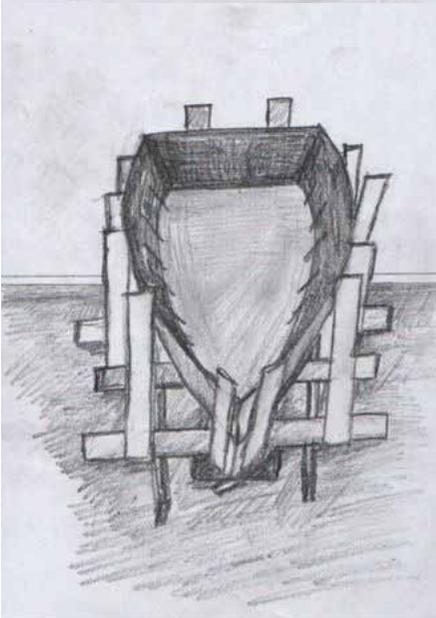
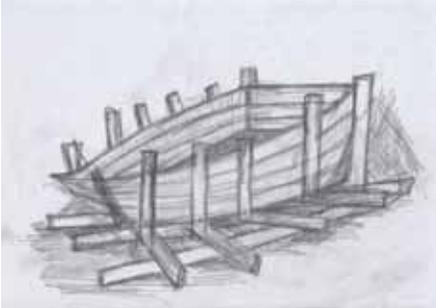
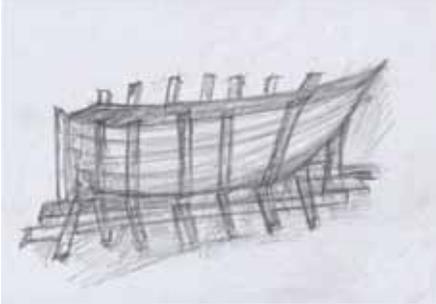
בין לבין

המקום והזמן סוגרים ומקשים על האדם עד שנאסר עליו לממש את היופי שבקיום... את החלום... לפרוץ... להיפרד... לעוף... להשתנות... לברוח... להעלם... להתאהב... בין לבין הופך הקיום למצב בו הניסיון להתגבר על הקושי נפתח למרחב אחר, והתשוקה נמשכת לחלום... השהייה במצב של בין לבין, צובעת את החלל, מציירת אותו... וטוענת אותו ביכרון... זיכרון של אדם.

בין-בין

יטבץ המكان والزمان على الأنسان ويعيقانه حتى درجة المنع من ممارسة أجمل حالات الوجود..... الحلم.....الحلم بالأفتحام...الحلم بالأنفصال, الحلم بالطيران, الحلم بالتحول, الحلم بالهرب, الحلم بالغياب, الحلم بالشوق...الحلم.... بين بين, تصبح حاله في التغلب على الأعاقه هي المخرج الى فضاء آخر والشغف لأن يستمر الحلم..... حالة البقاء في محاولة بين بين تمرغ الفضاء, تلوّنه, تصبغه, تضرّجه وتحوّله ليحمل ذاكره.....ذاكرة أنسان.

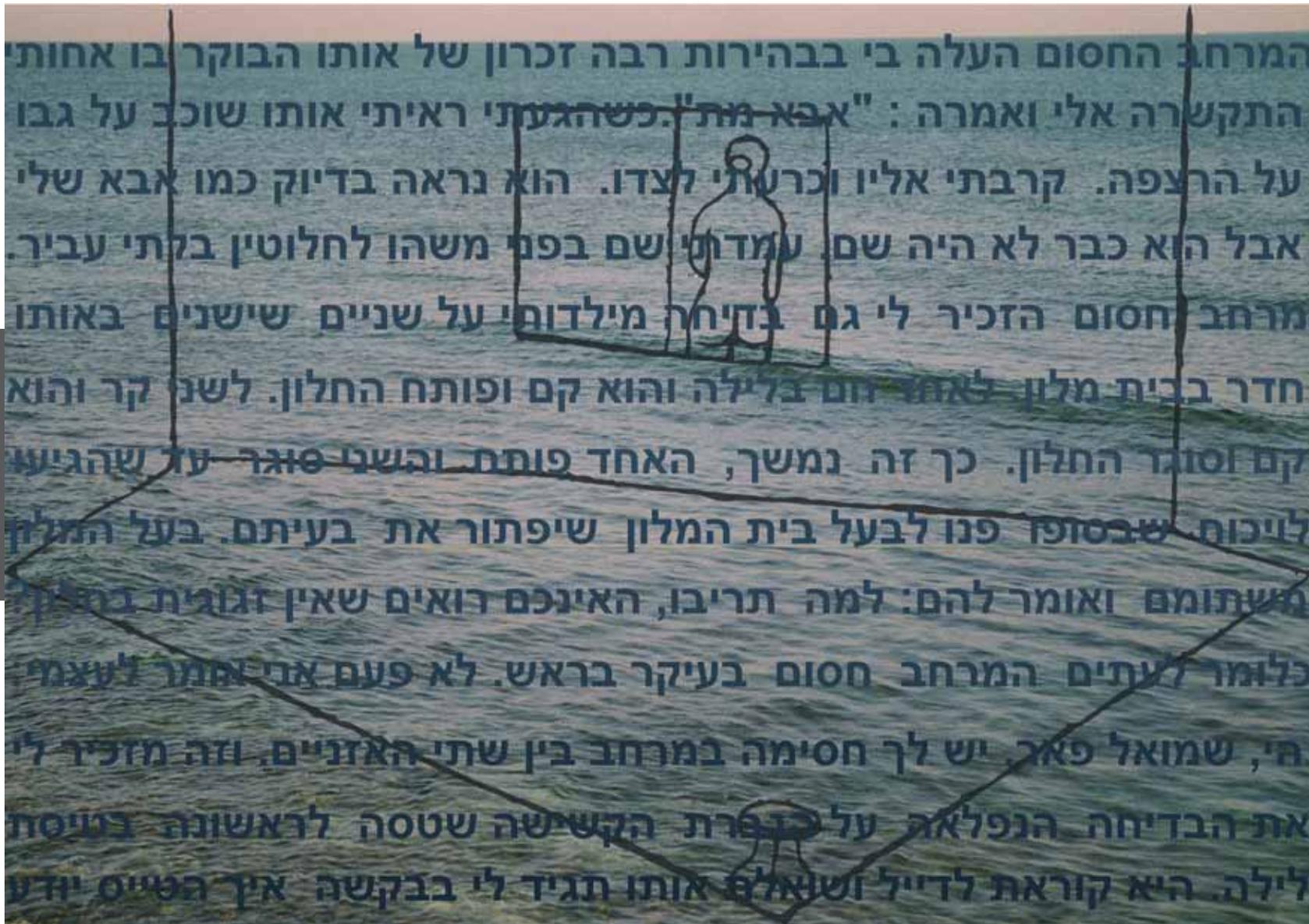

מיצאי סדר

העבודה שלי "אופק". היא צורה אלטרנטיבית למציאות המחסומים. העבודה שלי נולדה מהיותי אמן, אזרח ותושב האזור מכפר מכר. בחרתי בצורת ביטוי ותנועה ויזואלית למילים המנוגדות - חלל/חסום. המיצב נבנה לחלל המנהרה המובילה לגלריה בכברי. עבודתי מוצבת בכניסה הראשית למבנה, מקום מעבר מהחלל הפנימי לחלל החיצוני - לטבע. נקודת תצפית לים. לאזור הצפוני של המדינה. העבודה עשויה מחומרי בנייה - בטון, עץ, ברזל. החומרים מאפשרים לי לדבר על תחושת לחץ, כבדות ותקיעות. בחרתי להשאיר את המבנה באמצע תהליך בנייתו. הסירה תקועה באמצע קיר זכוכית מפואר של הבניין המודרני בעל שמלת הבטון החשוף. "להציל" את הסירה יתאפשר רק אם נהרוס אותה ...

العمل الفني " الأفق " هو الصورة البديلة لواقع الحواجز والعثرات التي نعيشها في هذه الدولة , هذا العمل ولد لكوني فنان, مواطن , ومن إحدى أبناء قرية المكر أواقعه في المنطقة الشمالية لدولة , أنتاج العمل جاء كرد فعل وطريقة تعبير لكلمتين متناقضتين الفراغ \ المسدود . التجسيد الفني بني خصيصا \ للزقاق الذي يوصل لصالة العرض في كيبوتس كابري , العمل مبني في المدخل الرئيسي للمبنى العام , وهو المكان الذي يربط الفراغ الداخلي للمبنى بالفراغ الخارجي للطبيعة , وهي ألتله التي تطل على البحر والمنطقة الشمالية لدولة . العمل منتج بمواد مؤخوذه من عالم البناء " باطون , خشب , حديد ... " هذه المواد تمكنني من التعبير عن الضغط , التناقل , والتقوقع النفسي الذي يعيشه المواطن , والدافع بإبقاء هذا العمل في وضعية البناء الغير متكامل. القارب مثبت في وسط الحائط الزجاجي الفخم للمبنى العصري والمتميز بغطاء من الباطون المجرد, انقاد القارب ممكن , فقط عن طريق هدمه...

שמואל פאר

בפעם האחרונה שהייתי בניו-יורק הייתה לי התגלות רגעית וראיתי את הבודהה.

חלל חסום? אין דבר כזה!

עצם המושג חלל מגדיר את האין סוף, תנועה לא מוגבלת, הכל פתוח, חופש, אויר זורם, לנשום מלא הראות, רוחב לב...
וחסום? מצומצם, אסור, כבול, חנוק, מוגבל, סגור, סוגר...
ובכל זאת, פה במקום הזה, יש חלל קטן, מרחב מינימאלי, בסיסי, מצומצם, מוגבל, זה מה שיש...
וכאן צריך (ללמוד להעיז) לנשום.

התערוכה מתקיימת במסגרת הפרוייקט:

ולבישך שלמת בטון ומלט

פרוייקט משותף לגלריה הקיבוץ
ולכלל הגלריות הקיבוציות

